

enhver kommunikasjon. Hvis vi har en samtale og ingen av oss forholder seg til en norm om at vi snakker sant og mener det vi sier, ja, så er det ingen grunn til å føre samtalen. All slik kommunikasjon blir meningsløs (Rachels & Rachels, 2012, s. 23).

Dette er også en innvending mot nihilismen som vi var innom tidligere. Nihilisten har ingen grunn til å delta i diskusjonen hvis hun ikke i alle fall mener normen om sannferdighet er gyldig når vi kommuniserer med hverandre. Hvis nihilisten sier at moral er en illusjon, så er det grunn til å tro at hun mener dette. Men hvis hun ikke aksepterer normen om sannferdighet, kunne hun like godt, og med like god grunn, si at moral er virkelig. Hvis man ikke minimum anerkjenner normen om sannferdighet ved kommunikasjon, har man ingen grunn til å ytre seg i diskusjonen, så ved å ytre seg har man stilltiende akseptert normen.

Enhver annen kultur har rett til sine egne normer og verdier, og vi må tolerere dem hva enn de måtte være, krever kulturrelativismen. I dette kravet ligger det et dilemma innebygd. For hva med en kultur hvis normer er intolerante? Skal vi være tolerante overfor en kultur som har dødsstraff for homofili, for eksempel? Dette er jo i så fall en intolerant kultur som ikke tolererer det den betrakter som seksuelle avvik. En kunne innvende at dette er intoleranse innad i kulturen, ikke mellom kulturer, som kulturrelativismen kritiserer. Men hva er en kultur? Hvor setter vi grensen mellom én kultur og en annen? Kunne vi ikke si at vi har en egen homofil kultur innad i et land som bør behandles med toleranse? Eller hva hvis vi igjen ser på eksemplet med Malala. Hun ville bare ha en utdannelse, men det ble ikke tolerert av dem som definerte kulturen. Det er sjeldent de underprivilegerte

som får anledning til å definere kulturen de tilhører. Det som skjedde med Malala, innebærer at man forsøkte å ta fra henne det vi oppfatter som grunnleggende rettigheter for kvinner.

Kulturrelativismen er egentlig nødt til å hevde at disse kvinnene ikke har disse rettighetene, ettersom de tilhører den kulturen de tilhører.

Toleranse er en god norm. Vi vil at alle samfunn skal være tolerante, både innad og på tvers av kulturer. Normen om toleranse gir mer mening hvis vi forstår den som en allmenngyldig norm, enn som noe som følger av en relativistisk moralforståelse (Graham, 1996).

Dessuten, hvis vi ikke var uenige i noen av normene vi finner hos andre kulturer eller andre personer generelt, ville det ikke være noe å tolerere. Det er også verdt å merke seg at selv om en mener at en praksis eller en norm er moralsk problematisk, betyr ikke det at en alltid aktivt bør påpeke dette, eller forsøke å endre normen gjennom påvirkning og tvang. Ofte vil normen om å akseptere andres oppfatninger og meninger trumfe bekymringen vi måtte ha med en moralsk praksis.

Hva kan vi lære av at normer varierer, historisk og kulturelt?

Disse innvendingene gjør at mange har funnet kulturrelativismen uholdbar. Det går an å vurdere ulike normer og praksiser opp mot hverandre. Noen er bedre enn andre. Det er grunn til å tro at moralsk fremskritt både er mulig og har skjedd historisk, all den tid det er rimelig å si at det samfunnet vi lever i i dag og den verdenen vi lever i i dag, er langt bedre, for de aller fleste, enn tidligere.

Kulturrelativismen har rett i at *noen* av våre verdier og holdninger faktisk er sedvane eller tradisjon, og dette er en viktig påminnelse. Vi